

PRŮMYSLOVÁ MĚSTA FIRMY BAŤA V ČESKOSLOVENSKU

INFORMAČNÍ CENTRUM BAŤA

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Otrokovice

V roce 1929 Tomáš Baťa zakoupil pozemky v místech zvaných Bahňák, na kterých začal vyrůstat tovární areál s průmyslovým městem Baťov. Nejprve začalo sloužit roku 1929 letiště, v letech 1930–1936 byl vybudován rozlehlý průmyslový areál: koželužny, papírna, pila, stolárna, punčochárna, chemické provozy, strojírna, výzkumný ústav a také letecká továrna. V letech 1932–1936 počet zaměstnanců z 324 stoupl na 2426.

Prvních 12 obytných domků bylo postaveno roku 1931, do roku 1938 bylo obydleno 334 domků. Obyvatelům sloužily reprezentativní Společenský dům (hotel, kino atd.), obchodní dům, dvě školní budovy, sportovní stadion a koupaliště. Počet obyvatel Otrokovic v letech 1930-1945 vzrostl z 2009 na 7322.

Třebíč

Tomáš Baťa zakoupil v Třebíči roku 1931 objekty dvou podniků – obuvnická továrna, koželužna. V obuvnické továrně pokračovala výroba, koželužnu nahradila roku 1935 punčochárna. Staré výrobní objekty byly zbourány roku 1935 a nahrazeny následujícího roku dvěma moderními pětietážovými továrními budovami. Počet zaměstnanců v letech 1931–1942 vzrostl z 1384 na 2429.

Bytová výstavba začala již roku 1931 a do roku 1939 bylo postaveno kolem 170 rodinných domků. Roku 1937 zahájila činnost Baťova škola práce. Obyvatelům sloužil Společenský dům (1937) a Obchodní dům, sportovní stadion.

Bošany

Na začátku roku 1931 převzal Tomáš Baťa koželužnu v Bošanech. K zpracování kůží brzy přibyla roku 1934 výroba obuvi a v letech 1936–1937 byla dokončena moderní tovární budova. Počet zaměstnanců v letech 1931–1938 se zvýšil ze 161 na 668.

Od roku 1932 byla stavěna obytná zóna (červená a bílá kolonie) a roku 1938 zde sloužilo 48 rodinných domků (více než 90 bytů). Společenskému životu sloužil hotel Slavia (1936), Obchodní dům, sportovní hřiště. Posílením průmyslové výroby se Bošany rozrostly, v letech 1930–1940 počet obyvatel vzrostl z 1973 na 2551.

Svit (Batizovce)

V červnu 1934 byly zakoupeny pozemky poblíž obcí Batizovce a Veľká a v září začala pokusná výroba. V letech 1935–1941 zde vyrůstal rozlehlý průmyslový areál s pěti pětietážovými budovami, objekty strojírny aj. – velkovýroba viskózových vláken, strojárna, slévárna, stolárna. Počet pracovníků se v letech 1936–1942 zvýšil z 530 na 2500.

V desetiletí 1935–1945 bylo pro zaměstnance postaveno 267 bytů. Kromě toho jim sloužila Baťova škola práce (1939), Obchodní dům, škola, Společenský dům (hotel, kino, aj.), pošta a sportovní stadion pro fotbal a atletiku. Počet obyvatel vzrostl z 383 (roku 1938) na 3422 (roku 1945).

Šimonovany – Baťovany

V červnu 1938 firma Baťa získala pozemky v Šimonovanech. Od srpna byla zahájena výstavba průmyslového a obytného areálu, pro který se ujal pojmenování Baťovany. Výroba obuvi byla zahájena v červenci 1939 a do roku 1942 byly pro ni postupně zbudovány čtyři budovy. V letech 1939–1946 zde počet zaměstnanců se zvýšil ze 755 na 3201.

V letech 1938–1945 bylo v obytné zóně postaveno 310 bytů. V roce 1939 zde zahájila působení Baťova škola práce. Obyvatelům od roku 1940 sloužil Obchodní dům, Společenský dům a také malá nemocnice. Děti navštěvovaly obecnou školu. Pro sportovní aktivity sloužil stadion. V letech 1938–1946 počet obyvatel vzrostl z 593 na 4100.

Zruč nad Sázavou

Počátkem roku 1939 zakoupila firma Baťa rozsáhlé pozemky ve Zručí nad Sázavou. Koncem května zde začala výroba obuvi v provizorně adaptovaném objektu. V srpnu 1939 začala výstavba továrních budov a do roku 1942 zde vyrůstal průmyslový a obytný areál. V letech 1939–1942 stoupl počet pracovníků z 432 na 1365.

Koncem roku 1942 čítala obytná čtvrť 149 obydlí s 325 byty. Roku 1940 zahájila vyučování Baťova škola práce. Mnohostranné kulturní využití poskytoval Společenský dům (1941), sportovcům byl k dispozici sportovní stadion.

Sezimovo Ústí

V létě 1939 firma Baťa zakoupila rozsáhlé pozemky v katastru Sezimova Ústí a už počátkem června začala výstavba továrního a obytného areálu. Do roku 1941 vyrostlo šest výrobních budov pro strojírenskou výrobu. Počet zaměstnanců v letech 1940-1943 stoupl z 560 na 1687.

V letech 1939-1942 bylo pro zaměstnance postaveno 179 domů s 381 byty. V roce 1939 zahájila činnost Baťova škola práce a obyvatelům sloužil Společenský dům (1940), pro jejich děti byla zřízena škola a školka. Počet obyvatel Sezimova Ústí v letech 1939-1945 vzrostl z 1420 na 3153.

Více k tématu

- Ladislava Horňáková (ed.), Fenomén Baťa, zlínská architektura 1910–1960. Zlín 2009.
- Tomáš Haviar, Baťovská architektúra na Slovensku. Martin 2012.
- Ondřej Ševeček – Martin Jemelka (eds.), Company Towns of the Baťa Concern. Stuttgart 2013.
- Martin Jemelka – Ondřej Ševeček, Tovární města Baťova koncernu – evropská kapitola globální expanze. Praha 2016.
- Zdeněk Pokluda – Jan Herman – Milan Balaban, Baťa na všech kontinentech. Zlín 2020.